

Acta Carpathica Occidentalis

PŘÍRODA ZÁPADNÍCH KARPAT

Muzeum regionu Valašsko, Vsetín
Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

Nový nález sekáče obroubeného (Opiliones: Sclerosomatidae: Leioibuninae: *Leiobunum limbatum*) na Slovensku
New record of harvestman *Leiobunum limbatum* (Opiliones: Sclerosomatidae: Leioibuninae) on Slovakia

●
Slavomír Stašiov¹ & Ivan H. Tuf²

¹Katedra biológie a všeobecnej ekológie, Fakulta ekológie a environmentalistiky, Technická univerzita vo Zvolene, Slovensko;
 e-mail: stasiov@tuzvo.sk

²Katedra ekologie a životního prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika;
 e-mail: ivan.tuf@upol.cz

Keywords: Carpathians, expansive species, faunistic, harvestmen, Tatra Mountains

Abstract: Confirmation of occurrence and new record of the harvestman *Leiobunum limbatum* L. Koch, 1861 in Slovakia is given as well as proposal of its Slovak vernacular name. This is the third record of *L. limbatum* in Slovakia and all of them come from intravillan. The recent synantropic character of distribution of this expanding species seems to be evident.

Sekáč *Leiobunum limbatum* L. Koch, 1861, honosící se českým jménem sekáč obroubený (KŮRKA 2006) a pro nějž tímto navrhuje slovenský název kosec obrúbený (cf. MIHÁL & ASTALOŠ 2011), byl poprvé hlášen z území Slovenska manželi Bezděčkovými před několika lety (BEZDĚČKA & BEZDĚČKOVÁ 2011). Nalezli celkem čtyři jedince v srpnu roku 2010 ve východoslovenských obcích Snina a Adidovce. Rozšířili tak seznam ze Slovenska udávaných druhů z čeledi Sclerosomatidae na sedm druhů (viz systém sekáčů na www.biolib.cz) a celkový počet druhů sekáčů na 34. I přes intenzivní průzkum sekáčů, který v současnosti na Slovensku probíhá (viz např. www.ffi.sk), nový nález sekáče obroubeného nebyl dosud publikován. Předložený článek přináší zprávu o dalším nálezu *L. limbatum* na Slovensku a rozšiřuje tak počet dosud známých lokalit na tři.

MATERIÁL

Leiobunum limbatum L. Koch, 1861: Slovensko, Pribylina – 21. IX. 2016, 1 ♀, cca 2 m vysoko na zdi rodinného domu, I. H. Tuf lgt., I. H. Tuf & O. Machač det., S. Stašiov rev. et coll. Nález jsme determinovali podle práce man-

želů Bezděčkových (BEZDĚČKA & BEZDĚČKOVÁ 2011). Nalezený jedinec byl oranžově zbarvený s dvěma čtvercovými tmavými skvrnami po stranách zadečku. Materiál je deponovaný ve sbírce prvního autora.

DISKUZE

Sekáč obroubený je zřejmě původně alpský druh (ROZWAŁKA & STARĘGA 2012). Dosud byl zaznamenán na území Francie, Německa, Švýcarska, Rakouska, Čech (ŠILHAVÝ 1956), Polska (RAFALSKI 1985), Lucemburska (MULLER 1962), severní Itálie, Slovinska (KOMPOSCH & GRUBER 2004; NOVAK et al. 2006; STAUDT 2016) a Slovenska (BEZDĚČKA & BEZDĚČKOVÁ 2011). Jeho udávaný výskyt v jižním Švédsku (STOL 2003, 2007) je zpochybňován (Lars Jonsson, pers. comm.). Evropou se šíří severovýchodním směrem, čemuž může nasvědčovat jeho dosavadní absence v Maďarsku (i přes existující recentní práce o sekáčích této země). Velmi pravděpodobný je i jeho výskyt v ukrajinské části Bieszczad, vzhledem k jeho nálezům na více lokalitách v polské části, v blízkosti polsko-ukrajinských hranic (ROZWAŁKA & STARĘGA 2012).

Sekáč *L. limbatum* byl popsán Kochem v roce

1861 na základě jednoho jedince sebraného o devět let dříve v létě na vápencovém výchozu v blízkosti Kessel-Bergu v Bavorsku (jižní Německo) a dalšího početného materiálu nashbíraného na podzim v Mnichově, na zdech domů a zahrad. Přestože se tento druh považuje za alpský, jeho sklony obývat jak skalní výchozy, tak i stěny budov ve městech, jsou tedy známy již dlouho. Tento charakter výskytu jej přímo předurčuje k jeho šíření Evropou, k čemuž mu zřejmě napomáhají lidské aktivity. Jeho šíření ve formě dospělců i vajíček zřejmě umožňuje transport dřeva, půdy či rostlin člověkem (ROZWAŁKA & STAREGA 2012). Sekáč obroubený tudíž patří k výrazně expanzivním druhům.

Sekáč obroubený má v celém svém areálu převážně synantropní výskyt. Přestože v Polsku dokáže pronikat do okolních přírodních stanovišť (ROZWAŁKA 2015), v Německu (BLISS 1990), v Čechách (BEZDĚČKA 1996, KLIMEŠ 1999) a na Slovensku byl zaznamenán převážně v obcích (BEZDĚČKA & BEZDĚČKOVÁ 2011). Podobný charakter výskytu má na Slovensku také další expanzivní druh, sekáč Canestriniho, *Opilio canestrinii* (Thorell, 1876), který primárně obýval lesy, ale na nově osídlených územích je převážně synantropním druhem. Původní areál *O. canestrinii* se ještě před cca 50 lety rozprostíral od Tuniska přes Apeninský poloostrov (včetně Sicílie, Malty, Elby) do jižní části Alp. Od té doby se však intenzivně šíří na sever a východ Evropy, přičemž na nově osídleném území se stává dominantním sekáčem (ROZWAŁKA 2015, STAŠIOV & ŠESTÁKOVÁ 2016). Je zjevné, že sekáč Canestriniho i sekáč obroubený úspěšně osidlují území Slovenska a mohou konkurovat dosavadním synantropním druhům, jako jsou sekáč domácí, *Opilio parietinus* (De Geer, 1778), sekáč skálomilný, *Opilio saxatilis* C. L. Koch, 1839 či sekáč nitkonohý, *Leiobunum rotundum* (Latreille, 1798). Otázkou zůstává, zda s nimi dokáží dlouhodobě koexistovat, či zda je na Slovensku postupně nahradí, jak k tomu možná dochází v Polsku (ROZWAŁKA 2015). Při dalších opilionologických průzkumech by tudíž měla být pozornost zaměřena i na intravilány obcí a měst, kde je dost vysoká pravděpodobnost jak výskytu sekáče obroubeného, tak i dalších petrofilních expanzivních druhů sekáčů.

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme Pavlu Bezděčkovi za užitečné komentáře k současnému rozšíření druhu včetně upozornění na další aktuální literaturu.

LITERATURA

- BEZDĚČKA P. (1996): První příspěvek k poznání sekáčů jiho-východní Moravy (Arachnida, Opiliones). *Sborník Přírodovědného klubu v Uherském Hradišti*, 1: 52–55.
- BEZDĚČKA P. & BEZDĚČKOVÁ K. (2011): *Leiobunum limbatum* – nový sekáč (Opiliones) pro Slovensko. *Folia faunistica Slovaca*, 16 (1): 31–34.
- BLISS P. (1990): *Leiobunum limbatum* (Arachnida, Opiliones) in der DDR: Verbreitungsmuster, Synanthropie und Areal-expansion. *Bulletin de la Société Européenne d'Arachnologie*, 1: 31–35.
- KLIMEŠ L. (1999): Přehlížení synantropní sekáči (Opiliones): novinky z česko-slovenského pomezí i odjinud. *Sborník Přírodovědného klubu v Uherském Hradišti*, 4: 68–71.
- KOMPOSCH C. & GRUBER J. (2004): Die Weberknechte Österreichs (Arachnida, Opiliones). *Denisia* 12. *Kataloge der OÖ. Landesmuseum Neue Serie*, 14: 485–534.
- KŮRKA A. (2006): České názvy živočichů VI. Pavoukovci (Arachnida) III., *Sekáči* (Opiliones). Národní muzeum (zoologické oddělení PM), Praha, 146 pp.
- MIHÁL I. & ASTALOŠ B. (2011): Slovenské menoslovie koscov (Arachnida, Opiliones) zaznamenaných na Slovensku. *Folia faunistica Slovaca*, 16 (1): 27–29.
- MULLER L. (1962): Les Phalangides dans le Grand-Duché de Luxembourg. *Arach. Institut Grand-Ducal Luxembourgeois des Sciences Naturelles*, NS, 28: 233–248.
- NOVAK T., DELAKORDA S.L. & NOVAK L.S. (2006): A review of harvestmen (Arachnida: Opiliones) in Slovenia. *Zootaxa*, 1325: 267–276.
- RAFALSKI, J. (1985): *Leiobunum limbatum* L. Koch nowy dla fauny Polski gatunek kosarza (Opiliones). *Przegląd zoologiczny*, 29: 171–174.
- ROZWAŁKA R. (2015): Rozmieszczenie synantropijnych i ekspansywnych gatunków kosarzy (Arachnida: Opiliones) w polskich Karpatach. *Roczniki Bieszczażdzkie*, 23: 211–224.
- ROZWAŁKA R. & STAREGA W. (2012): Distribution of *Leiobunum limbatum* L. Koch, 1861 (Opiliones: Sclerosomatidae) in Poland. *Fragmenta faunistica*, 55 (2): 177–183.
- STAŠIOV S. & ŠESTÁKOVÁ A. (2016): Šíření sa *Opilio canestrinii* (Opiliones) Slovenskom. In: FENĽA P. (ed.), 14. *Arachnologická konferencia. Zborník abstraktov. Slovenská arachnologická spoločnosť o.z.*, Bratislava: 28.
- STAUDT A. (2016): *Nachweiskarten der Spinnentiere Deutschlands*. AraGes e. V. <http://www.spiderling.de/arages/index2.htm>.
- STOL I. (2003): Distribution and ecology of harvestmen (Opiliones) in the Nordic countries. *Norwegian Journal of Entomology*, 50: 33–41.
- STOL I. (2007): Checklist of Nordic Opiliones. *Norwegian Journal of Entomology*, 54: 23–26.
- ŠILHAVÝ V. (1956): *Sekáči – Opilionidea. Fauna ČSR 7*. Nakladatelství ČSAV, Praha, 274 pp.

OBSAH | CONTENTS

Články | Articles

- 3 • ŠTRBA Peter & GOGOLÁKOVÁ Anna | Výškové maximá a pozoruhodnejšie vertikálne výskyty cievnatých rastlín z oblasti Demänovskej doliny v Nízkyh Tatráh
- 9 • JASÍK Marián & DÍTĚ Daniel | Súčasné poznatky o rozšírení linnéovky severskej (*Linnaea borealis* L.) na Slovensku
- 15 • DÍTĚ Daniel, SEDLÁKOVÁ Blažena & DÍTĚTOVÁ Zuzana | Lyžičník pyrenejský (*Cochlearia pyrenaica* DC.) – staronový druh podhoria Belianskych Tatier a poznámky k jeho výskytu na Slovensku
- 20 • HRONEŠ Michal & KOBRLOVÁ Lucie | Nová lokalita křivatce českého (*Gagea bohemica*) na Záhorské nížině (západní Slovensko)
- 26 • TKÁČIKOVÁ Jana & KUBEŠOVÁ Svatava | Mechorosty, cévnaté rostliny a vegetace přírodních rezervací Halvovský potok a Kutaný (Vsetínské vrchy)
- 47 • ŠUHAJ Jiří | Výskyt hříbu rubínového (*Rubinoboletus rubinus*) ve Slezsku (Česká republika)
- 51 • ŠUHAJ Jiří & MIKŠÍK Michal | Nálezy hříbu parkového (*Hortiboletus bubalinus*) v Bohumíně a poznámky k jeho ekologii v České republice
- 56 • STAŠIOV Slavomír & TUF Ivan H. | Nový nález sekáče obroubeného (Opiliones: Sclerosomatidae: Leiobuninae: *Leiobunum limbatum*) na Slovensku
- 58 • MACHAČ Ondřej | Pavouci Národní přírodní památky Šipka
- 65 • KONVIČKA Ondřej | Kovařík *Drilus flavescens* (Geoffroy, 1785) (Elateridae: Agrypninae: Drilini) v České republice
- 67 • TRÁVNÍČEK Dušan | Vodní brouci Kurovického lomu (Coleoptera: Gyrinidae, Haliplidae, Noteridae, Dytiscidae, Helophoridae, Hydrochidae, Hydrophilidae, Hydraenidae, Dryopidae, Limnichidae)
- 78 • KUBÍN M. & ONDŘEJ J. | Vývoj rybího společenstva vodního toku Kněhyně se zaměřením na revitalizovaný úsek (CHKO Beskydy)
- 86 • PAPEŽÍK Petr, SOUKUPOVÁ Leona & VESELÝ Milan | Ekologie a velikost populace užovky stromové (*Zamenis longissimus* /Laurenti, 1768/) v katastru Sidonie (Vlárský průsmyk, CHKO Bílé Karpaty)

Aktuality a Personálie | Currents News and Personals

- 101 • Moravskoslezská pobočka České botanické společnosti v roce 2016
- 103 • Síťové mapování cévnatých rostlin v okrese Vsetín mimo CHKO Beskydy v roce 2016
- 106 • Acta Carpathica Occidentalis. Pokyny pro autory
- 108 • Acta Carpathica Occidentalis. Submission Guidelines